

både var det betydeligste og langt det største. Arbejdet med evakueringen af Uppsalabiblioteket var forbilledligt organiseret af Eric Benzelius d. Y., som bl. a. drog omsorg for at indholdet af hver enkelt kiste blev specificeret i protokoller, der endnu bevarede kan tjene som kilde til biblioteksbestandens historie. Farerne drev som bekendt over, først under 2. verdenskrig måtte lignende forholdsregler træffes af de svenske bibliotekschefer.

HARALD ILSØE

HOLDEN FURBER: *Bombay Presidency in the Mid-Eighteenth Century*. London, Asia Publishing House, 1965. viii + 76 s. 21 sh.

Ved udsendelsen i 1948 af »John Company at Work. A Study of European Expansion in India in the Late Eighteenth Century« stillede Holden Furber i udsigt at ville tage det samme emne op til undersøgelse også for den tidligere del af århundredet. Med »John Company at Work« gav Holden Furber en overbevisende analyse af den europæiske ekspansion i Indien i den kortvarige fredsperiode imellem den amerikanske frihedskrig og revolutionskrigene, og af de forskellige europæiske nationers rolle ved opbygningen af et Britisk Indien. Den foreliggende lille publikation rummer tre Heras Memorial Lectures, der i 1962 blev givet på St. Xavier's College i Bombay. På grundlag af materiale fra engelske, hollandske, portugisiske og svenske arkiver følger forfatteren her den europæiske deltagelse i den lokale handel langs Indiens vestkyst og belyser især det voksende engelske element inden for denne handel. Bag en let form skjuler sig et omfattende arkivarbejde, og forelæsningerne udsendes i virkeligheden som et prøvetryk af et større arbejde om den europæiske ekspansion i Indien i begyndelsen og midten af det 18. århundrede. Man kan håbe, at det indiske aspekt – i højere grad end det har været tilfældet her – vil blive inddraget i det lovede større arbejde, hvis fremkomst imødeses med forventning.

OLE FELDBÆK

JOHN C. MILLER: *Origins of the American Revolution*. (1943, rev. ed. 1959). Stanford paperbacks 8. Stanford U. P., London, Oxford U. P., 1966. xxii + 530 s. 28 sh.

Bogen er velskrevet og grundig. Den er mangesidet i måden hvorpå den beskriver det komplekse af faktorer som »styrede« kolonisternes tøvende kurs fra Pariserfreden 1763 frem til Uafhængighedserklæringen 1776. At store dele af den præger gængse lærebøger bevidner dens ry som klassiker. I korthed ser Miller udviklingen således:

Ved Syvårskrigens slutning havde England efterhånden vundet verdensherredømmet i den lange kamp mod Frankrig, men statsgælden var fordoblet, og godsejerne ville ikke fortsat betale »gildet« for »handelen« (The City of London). Den unge magtsøgende Georg III allierede sig med Toryelementer som med tronskiftet 1760 så en chance for at komme til magten igen omsider: Krigene skulle sluttes, Pitt og Whiggeerne ud, jordskatterne ned. Kolonisterne

skulle betale til statskassen. Administrationen af det nye Imperium skulle strammes, det viste erfaringerne fra krigen: det prærogative »rekvisitionssystem« var blevet ignoreret af kolonisterne, som iøvrigt havde drevet illegal handel med Frankrig som ingensinde før. Grenville påtog sig at bringe »orden«. Det blev til Act of America 1764 med foreskrivelse af militære indkvarteringer i kolonierne, uden konsultation af de koloniale »assemblies« og uden brug af amerikanere som officerer. Dernæst fast besluttethed på at de merkantilistiske principper efter mange års slendrian skulle effektueres; således kom Sukkerloven af 1733 i ny udgave i 1764 og nu for at blive administreret: flåden jagtede smuglere, admiraltetsdomstole uden brug af lokale juries indførtes, og afgifterne ville som statsindtægt blive brugt på koloniernes forsvar og administration. Det sidste betød at guvernører (og dommere) ville lønnes hjemmefra, og den bevillingsmyndighed de enkelte assemblies i tidens løb havde tiltvunget sig i forhold til guvernørerne ville dermed være truet. Allerede året efter kom så Loven om Stempelafgifter, nem at administrere, mente man, men indført så hurtigt efter Sukkerloven kom den uundgåeligt til at udløse en artikulert opposition: storkøbmænd, skibsredere, sagførere og redaktører fremførte det traditionelle »No taxation without representation«. Mens »naturretten« og Locke var afskrevet i England til fordel for doktrinen om Parlamentets suverænitet, blev principperne fra The Glorious Revolution, Locke, og Biblen taget i brug i kolonierne til støtte for doktrinen om »de regeredes samtykke«. En kolonial fællesfølelse sprang frem: The Stamp Act Congress 1765. Optøjer og forbrugerstrejker (dygtigt beskrevet) fik City's købmænd til at lægge pres på Parlamentet, Rockingham kom midlertidigt til magten og tilbagekaldte »Stempel-loven«, men med en ledsagelov (Declaratory Act 1766) der hævdede Parlamentets principielle ret til at opkræve skatter og således ikke bare retten til at »regulere« handelen og erhvervslivet indenfor Imperiet gennem afgifter på specificerede varegrupper. Denne sidste form for »extern« beskatning havde kolonisterne hidtil accepteret, men med Townshend afgifterne 1768 afklaredes debatten snart derhen at skellet mellem »interne« og »externe« skatter var umuligt: kolonisterne ville ikke beskattes uden repræsentation. Og nye optøjer, forbrugerstrejker, og propagandafremstød førte frem til krigen.

For at spare på militær mod indianerne (der ev. måtte være støttet af Frankrig) udstedte Parlamentet i 1763 erklæringen om »The Proclamation Line«: kolonisterne måtte indtil videre ikke overskride Alleghenybjergene og kolonisere området nord for Ohio. Koloniale jordspekulanter såvel som farmere og arbejdere følte frustration, og da Parlamentet i 1774 med Quebec Loven, tænkt som en pragmatisk reorganisation af Canada (med særlig hensyntagen til Fransk-Canadierne) og som en inddæmning af New Englænderne, indlemmede hele området nord for Ohio i den nye Quebec Provins, udløstes frustrationen i raseri og anti-papistisk propaganda. Sammenstød mellem militær og »patrioter«, tvangslove, lukning af Bostons havn, mv. spillede ind i dette kompleks.

At Frankrig var slået i den nye verden, og at Canada var blevet engelsk, medførte at kolonisterne ikke længere følte behov for Englands stærke arm, og slet ikke i form af et militær som man selv skulle betale for og ikke kunne bestemme over.

Miller interesserer sig for de økonomiske og handelsmæssige forhold (her-

under kreditsystemer til særlig ulempe for Sydens plantageejere som »råvareproducenter«; og den negative betalingsbalance for kolonierne med den stadig mindskede pengemængde i cirkulation, mens befolkning og handelsvolumen voksede stærkt). Han interesserer sig dernæst for socialhistorien (sociale og regionale spændinger, magtstrukturer i de enkelte kolonier, de kirkelige forhold, mv.). Man mærker han er forfatter til *Sam Adams, Pioneer in Propaganda*, 1935: de radikale »patrioter« venter hele tiden på en lejlighed, skaber den ev. selv gennem optøjer, hvad der var forholdsvis nemt eftersom den engelske ordensmagt var svagt udbygget. Videre er Miller stærk i det institutionelle (gubernørens forhold til »assembly«, handels- og navigationslovenes administration, retsmaskineriet, etc.), og han ofrer megen plads på opinionen (*The Public Mind*) i England som i Amerika. Dette skyldes at bogen bygger på arkivmaterialer i de enkelte kolonier og i England, men dernæst i imponerende grad på aviser og pjecer.

Miller viser på overbevisende måde hvorledes problematikken omkring moderparlamentets overhøjhed i forhold til de koloniale assemblies hjemme i England repræsenterede en trusel mod »virtual representation«, pocket boroughs, og dermed den forældede magtstruktur i England. Det amerikanske problem spillede således ind i den begyndende radikale uro derhjemme (Herbert Butterfields beskrivelse af den radikale National Association som forløber for bl. a. Chartisterne i 1830'erne i *George III* (1950) er delvis foregrebet her).

Af særlig interesse er Millers beskrivelse af de amerikanske Whiggers sporadiske forsøg på at formulere sig frem til en Commonwealth ordning. De havde dog svært ved at få kontakt med de engelske Whigger, hvis partidannelse var så udvasket (hvad Kongen netop udnyttede til at styre gennem Parlamentet ved bestukne »King's Friends«, efter nogenlunde samme model som Walpole og Newcastle), og som iøvrigt næsten alle var af den opfattelse at Parlamentet måtte være Imperiets øverste myndighed, – det der mere end noget andet medførte Revolutionen.

Miller er ikke nogen egentlig tesis-skribent; hans hovedsynspunkt er dog at Uafhængighedskrigen ville være kommet før eller senere, men Georg III og hans Tories accelererede en udvikling ved at bringe det mangeartede konfliktstof i *focus* i den kritiske periode efter 1762.

Det skal føjes til at bogen naturligvis har et kapitel om Uafhængighedskrigen som »social revolution«, og derudover et ideologisk betonet forord om den amerikanske revolution som inspiration for senere revolutioner: det er tydeligt skrevet med den »tredie verden« in mente, men burde sikkert have været undladt i en ellers forbilledlig bog.

ERIK ARNE HANSEN

ROBERT ERIC FRYKENBERG: *Guntur District, 1788–1848. A History of Local Influence and Central Authority in South India.* Oxford University Press, 1965. 244 s. 45 sh.

I den periode, som professor Frykenberg beskæftiger sig med, nåede det engelske embedsmandskorps i Indien aldrig op over et trecifret tal. Alligevel styredes